

Aabenraas Nødpengesedler 1920

Fhv. socialinspektør Frederik Mørck, Åbenrå, fortæller her om Åbenrås eneste officielle nødpengesedler, der blev lanceret i to værdier til afstemningsdagen 10. februar 1920.

Fra Jydske Tidende, 10. februar 1980.

Ligesom overalt i det tyske rige var der ved verdenskrigens slutning stor mangel på skillemønt. For at afhjælpe denne mangel var adskillige kommuner i landsdelen

begyndt at udgive deres egne nødpengesedler, således f. eks. Broager, Sønderborg, Haderslev og Flensborg.

Den 19. september 1918 vedtog Aabenraa Byråd at udgive 50 Pf. -sedler. Man regnede med at lade fremstille 100.000 sedler. I den anledning skriver man til magistraten i Flensborg og forespørger, hvad Flensborgsedlerne har kostet at fremstille. Da man endvidere i Åbenrå var af den formening, at der skulle tilladelse til at lade trykke pengesedler, anmoder man om at blive gjort bekendt med de pågældende forordninger.

Den 21. oktober s. å. giver kommunekasserer Böckel en udtalelse til sagen. Han oplyser, at man ifølge oplysning fra den tyske rigsbank kan forvente, at staten vil lade fremstille 2 Mark-stykker. Han mener derfor, at udgivelsen af 50 Pf. -sedler måtte være overflødig. Hvis byrådet alligevel vil skride til udgivelse, henviser kassereren til, at man i Haderslev kun har udgivet 50.000 stk. 50 Pf. -sedler, hvorfor han mener, at 20.000 - 30.000 sedler skulle være fuldt tilstrækkeligt. Han tilføjer, at man må tage i betragtning, at der skal deponeres et tilsvarende beløb i Rigsbanken. I øvrigt - slutter han med - har han allerede for at afhjælpe manglen på skillemønt sat omkring 5.000 - 6.000 stk. 50 Pf. -sedler fra Flensborg i omløb, og han overvejer ydermere at sætte 2.000 stk. 50 Pf. -sedler

Men uanset disse oplysninger og tilsyneladende under pres fra erhvervslivet i byen beslutter bykollegiet den 28. oktober 1919 at udgive 100.000 sedler, nemlig 25.000 stk. 25 Pf. -sedler og 75.000 stk. 50 Pf. -sedler. Forskellige trykkerier er på tale, således Gebh. & Kunze, Flensborg, Gebr. Parcus, München og

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 74 44 95 63

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevvej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.: 74 43 34 82
Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deelee
Genner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 74 66 49 50
hansdeele@bbsyd.dk

Oplag: ca. 130 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

H. O. Persiehl, Hamborg. Sedlerne fra Flensborg er trykt i
førstnævnte firma, de fra Broager i sidstnævnte trykkeri.

Magistraten vedtager - i forbindelse med den i denne anled-
ning nedsatte kommission - at lade tre kunstnere
fremkomme med udkast til sedlerne, idet der bevilges 600
mark til præmier, nemlig 200 mark for hver af de antagne
udkast og 100 Mark i trøstpræmie til de to andre kunstnere.
Følgende tre kunstnere bliver anmodet om at deltage i
konkurrencen: Frk. Franziska Clausen, Vestergade,
Aabenraa, tegnelærer og maler Wohlk, Karpedam 17,
Aabenraa og kunstmaler de Voss, Aabæk.
Det besluttedes endvidere, at 50 Pf. -sedlerne på bagsiden
skal have den danske betegnelse for byen Aabenraa, og 25
Pf. -sedlerne ordene: Brundlund slot.

Den 12. november skriver man til regeringspræsidenten i
Slesvig og anmoder om tilladelse til at udgive de nævnte
pengesedler. I en udførlig redegørelse begrundes man
udgivelsen med den store mangel på skillemonter. Der må
have været stærke diskussioner i kommissionen angående
teksten, for man får at vide, at den danske fraktion har
forlangt, at der både skulle være dansk og tysk tekst på
sedlerne, og man henviser i så henseende til Sønderborg og
Broager. Præsidenten svarer den 17. november, at præg-
ningen af 50, 10 og 5 Pf. -stykker er begyndt, hvorfor han
henstiller til byrådet at afstå fra udgivelsen af pengesedler.

Hvis byrådet alligevel holder fast ved sin beslutning, må
tilladelse hertil indhentes af Handelskammeret i Flensborg,
som også har udgivet pengesedler. Med hensyn til teksten

siger præsidenten, at sedler kun må trykkes med tysk tekst. Han slutter med at sige, at
hvis det viser sig, at Sønderborg og Broager har udgivet tosprogede sedler, hvad han i
øvrigt ikke har fået underretning om, vil der blive taget skridt til inddragelse af de om-
handlede sedler. Handelskammeret i Flensborg anbefaler udgivelsen af sedlerne.

Kammeret har intet imod tosprogede sedler, men henstiller at undgå politiske slagord, da sådanne vil forøge nationalitets-kampen i Nordslesvig, Om Broager-sedlerne siger man, at det tyske rige ikke kan finde sig i at blive hånet af sine kommuner på officielle betalingsmidler.

I kommissionens møde den 6. januar 1920 blev kunstmaler de Voss's udkast antaget. Det er ikke de samme udkast, som han havde indleveret til magistraten, endnu før konkurrencen blev udskrevet, men afvigelserne er ikke store. Udkast til sedlerne fra de tre kunstnere har i mange år kunnet ses ophængt på rådhuset, men har nu fået et blivende sted på landsarkivet i Aabenraa.

Det blev overdraget firmaet H. O. Persiehl, Hamborg, der også har trykt Broager-sedlerne, at fremstille 75.000 stk. 50 Pf. -sedler for 51 Mark pr. 1.000 og 25.000 stk. 25 Pf. -sedler for 52 Mark pr. 1.000.

Som i flere andre sønderjyske byer ville man gerne have de første sedler ud på afstemningsdagen den 10. februar 1920, og det lykkedes da også at få en del af dem ud, nemlig 11.000 stk. 25 Pf. -og 5.000 stk. 50 Pf. -sedler. Den 9. februar 1920 indrykker magistraten en annonce i Apenrader Tageblatt, hvori man gør opmærksom på, at de samme dag udgivne pengesedler taber deres gyldighed, hvis de ikke inden en måned efter opfordring i aviserne er indløst enten ved kommunekassen eller i bankerne.

Det fremgår af magistratens skrivelse til regeringspræsidenten i Slesvig, at man håber at kunne gøre en god forretning med de nye sedler, nemlig de sedler, der ikke bliver indløst, eller som folk beholder som samlerobjekt.

Efterspørgslen efter sedlerne har været meget stor, hvad enten dette nu skyldtes en virkelig mangel på skille mønt eller fordi de beholdtes som souvenirs.

Allerede få dage efter udgivelsen af de første sedler rekvirerer man pr. telefon yderligere 25.000 stk. 50 Pf. -sedler og 23.000 stk. 25 Pf. -sedler, og da efterspørgslen stadig er stor, bevilges flere efterbestillinger.

I alt modtager man fra trykkeriet 101.000 stk. 50 Pf. sedler og 80.000 stk. 25 Pf. sedler og den 16. april udtaler kommunekasserer Böckel: "Das Bedürfnis nach Kleingeld ist befriedigt".

VEDR. ARTIKLEN:

Frederik Mørck's artikel er stillet os til rådighed af Lorenz Jacobsen, Åbenrå. L. J, har samlet alt, hvad der kunne fremskaffes om Aabenraa-sedlerne, om så det er de tre kunstneres original-udkast til nødpengesedlerne,

Illustration

Side 1: Originaludkast af Franziska Clausen.

Side 2: Aabenraa, tegnet af Hans de Voss 1918.

Bragt i bladet september 1986

Medlemssalg nr. 448

tirsdag den 8. marts 2016

Nr	Me dl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK Tønder 25 pf. Si. 104	0	15	
2	38	DK Tønder 50 pf. Si. 105	0	20	
3	38	DK Christiansfeld 50 pf. Si. 62	0	8	
4	38	DK Møgeltønder 50 pf. Si. 70A	0	20	
5	38	DK Rinkenæs 50 pf. Si. 72	0	10	
6	38	DK Møgeltønder 50 pf Si70A variant sort tryk på vægstang Ndpq 70A.4	0	75	
7	39	DK Broballe mejeri ark med 20 stk mærke ”1 Lit. Kærne-mælk”	0-01	40	
8	39	DK 2 stk Broager 1 mark Si22	01	10	
9	39	DK 100 kr 1978 A8781D Si142	0	195	
10	39	DK 100 kr 1988 D6882G Si142	0	140	
11	43	DK Augustenborg, 1 Mark 1920, Sieg 5	0	25	
12	43	DK Augustenborg, 1 Kr. 1921, Sieg 7	0	95	
13	43	DK Augustenborg, 50 øre 1921, Sieg 6	0	90	
14	43	DK Højer, 1 Mark 1920, Sieg 58A	0	25	
15	43	DK Avnbøl, 1 Mark 1920, Sieg 11	0	40	
16	43	DK 25 øre Dybbøl 1920, Sieg 27	0	75	
17	43	DK Sønderborg 50 Pf. 1920, Sieg 97	0	28	
18	43	DK Brunde, 1 Mark 1920, Sieg 23	0	25	
19	43	DK Graasten, 50 Pf. 1920, Sieg 31	0	18	
20	43	DK Tønder, 20 Pf. 1920, Sieg 103	0	14	
21	43	DK Tønder, 25 Pf. 1920, Sieg 104	0	20	
22	43	DK Tønder, 25 Pf. 1920, Sieg 104	0	35	
23	43	DK Vøjens 50 Pf. 1920, Sieg 115A, Kontrolnr. i nr. med streg Ldgb81e Ndpq115A.3	01	28	
24	43	DK Sønderborg 50 Pf. 1920, Sieg 97	0	28	
25	43	DK Sottrup 50 Pf. 1920, Sieg 81 A	0	20	
26	43	DK Dynt 50 Pf. 1919, Sieg 29	0	8	
27	7	DK Tønder 4 sk byseddel 1812 	01	500	
28	7	DK Tønder 12 sk byseddel 1812 	01	500	
29	7	DK 10 kr 1966 K4660J	1++	20	
30	7	DK 10 kr 1972 A0722M	0	20	
31	7	DK 20 kr 1979 A0791J	0	30	
32	7	Bog Flensborg Mønt af Georg Galster 1967	fin	25	

		Mønter			
33	38	DK Kgl. Møntsæt 2005	0	85	
34	38	DK Kgl. Møntsæt 2006	0	85	
35	38	Færøerne 5 øre 1941	1++	60	
36	38	Afrika 5 stk. primitiv betalings m. Kauri musling skal	Pæne	Bud	
37	38	DK 1 emblem De Danske forsvarsbrødre	Pæn	45	
38	38	DK 1 sæt Hækkerup mønter	0	25	
39	38	DK 1 Polet Ladegården	1+	45	
40	38	DK 10 øre 1884 Bs. ”skrift” svoger”	1-1+	50	
41	38	DK 25 øre 1911	1+	55	
42	38	DK ½ krone 1926	1-1+	70	
43	38	DK 1 krone 1930	1	70	
44	38	DK 1 krone 1947 Fr.	1+	25	
45	38	DK 1 krone 1959	01	90	
46	38	DK 2 krone jub. 1906	0	165	
47	38	DK 2 krone jub. 1953 lille ks.	0	75	
48	39	DK 1 sk 1812 Si2.1	1++	30	
49	39	DK 1 sechling 1850	1+	40	
50	39	DK 1 sechling 1851	1	40	
51	39	DK 2 øre 1902	1-1+	12	
52	39	DK 2 øre 1907, 1920	1+	18	
53	39	DK 1 kr 1938	1	48	
54	39	DK 1 kr 1925, 2 x1926, 1957	Lot	16	
55	39	DK 2 kr jub 1912	01	110	
56	39	DK 2 kr jub 1937	0	75	
57	39	DK 2 kr jub 1953	0	80	
58	39	DK 20 kr 1908 guld	0	1850	
59	39	DK 1 sæt 1+ 2 øre Hækkerupmønter	0	26	
60	39	DK Bank årgangssæt 1973, 1975, 1976	0	21	
61	39	3 stk værktøj tegn Danfoss	Lot	12	
62	144	DK 1 RBS 1853	1++	100	
63	144	Tyskland ½ mark 1914 J	0	75	
64	144	USA 1/4 \$ 1895	1	75	
65	144	DK 1/5 rigsbankskilling 1842	1+	90	
66	144	DK 2 skilling 1815	1+	75	
67	144	DK ½ skilling 1838	1+	90	
68	144	Litauen 5 litai 1925	1+	65	
69	144	Litauen 10 litu 1936	1+	90	
70	144	DK 8 skill. 1695 Glückstad 	1+	500	

71	144	DK 8 skill. 1729 H 54 	1+	500	
72	144	DK 1/24 specie (2½ schilling) 1809	1	180	
73	144	Sverige 5 kr. Jub. 1962	0	170	
74	9	USA 1 dollar 1883	1+	100	
75	9	USA 1 dollar 1886	1+	100	
76	9	USA 1 dollar 1889	1+	100	
77	9	USA 1 dollar 1897	1(+)	100	
78	9	USA 1 dollar 1901O	1(+)	100	
79	9	USA 5 stk. 1 dollar 1922	1	250	
80	9	USA 1 dollar 1923	1+	75	
81	9	Sverige 5 kr 1955	01	15	
82	9	Norge 2 kr 1897	1	400	
83	9	Norge 10 kr 1964 jub Eidsvoll	0	75	
84	9	Østrig Maria Theresia thaler nypræg sølv 28,2 g	0	50	
85	9	Østrig medalje W.A. Mozart 1756-1931 sølv 19,6 g	0	40	
86	9	Schweitz 5 franc 1916 	1+	2000	
87	9	Schweitz 5 franc 1936 jub	01	40	
88	9	Indonesien 2000 rupiah 1974 tiger KM39 sølv 25,6 g 50%	0	35	
89	9	Indonesien 2000 rupiah 1974 tiger KM39A sølv 28,2 g 92,5%	0	75	
90	9	Indonesien 5000 rupiah 1974 Orangutan KM40 sølv 32,0 g 50%	0	45	
91	9	Indonesien 5000 rupiah 1974 Orangutan KM40A sølv 35,0 g 92,5%	0	95	
92	7	DK STAR frimærkemønt 	1	300	
93	7	DK 5 øre 1941 islået hammer (hammer & segl symbol)	1	30	
94	7	DK 10 kr 1913 guld	1++	975	
95	7	DK 20 kr 1917 guld	01	1750	
96	7	Primitiv mønt 2 kauri musling skal	pæn	bud	
97	7	Primitiv mønt 2 kauri musling skal	pæn	bud	
98	7	Norge 1/2 sk 1867	1+	50	
99	7	Norge 2 sk 1871 stjerne	1+	85	
100	7	Sverige 1 øre 1881, 1901, 1904	Lot	25	
101	7	Sverige 2 øre 1894 (åben 4), 1896, 1898	Lot	10	
102	7	Sverige 5 øre 1878, 1881, 1882, 1895	Lot	30	
103	7	Sverige 5 øre 1923, 1943	Lot	30	

104	7	Sverige 10 øre 1902, 1903, 1904, 1931, 1948	Lot	10	
105	7	Norge 25 øre 1876 Sverige 25 øre 1965	1-, 01	20	
106	7	Sverige 1 kr 1875	1-	10	
107	7	Sverige 10 kr 1972 jub 90 år	0	40	
108	7	D 5 mark 3 x 1973J jub, 1973G jub	0	60	
109	7	D 5 mark 2 x 1973J jub, 2 x 1975J jub	0	60	
110	7	D 5 mark 2 x 1974DJ jub, 2 x 1975J jub	0	60	
111	7	D 5 mark 1970D jub, 1974D jub, 2 x 1974F jub	0	60	
112	7	D 5 mark 3 x 1975J jub	0	45	
113		Pose med mønter ca 300 g	Lot	Bud	
114		Norge 2 kr 1878	1-	60	
115		DK 10 1968 jub	0	45	
116		Ho fåremarked medalje bly 1983, 84, 85, 87, 88, 89 forvitret	01	bud	
117		D 5 mark 1982D jub, 1984J jub, 1985G jub, 1985F jub	01	60	
118		D 10 mark 1987J jub, 1990J jub	0	50	
		Sedler			
119		D notgeld 1, 2 x 2 pf Waldeburg Schl. U.å. (1920) W4.7, 4.8, 4.10	0	45	
120		D notgeld Obercunnersdorf 10, 25, 50 pf 31.12.19 O2	0	15	
121		D Ober-Dorla 25 pf u.å. O3	0	20	
122		D Oberdorla 1/2 mark u.å. O3	0	20	
123		D Wasserburg 2 pf 1920 SS1382	0	15	
124		D Orlamünde 25 pf 02.09.21 SS10125	0	10	
125		D Nordhausen 2 x 25, 2 x 50, 2 x 75 pf 01.05.21 incl. omslag SS987	0	30	

 : se billede på www.nfns.dk

Ndpg = www.noedpenge.dk

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 12. januar 2016

Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	40	22		43		64		85	450	106	70
2		23	25	44		65	50	86	120	107	15
3		24		45	25	66		87	75	108	
4	40	25		46	25	67	50	88	100	109	
5		26		47		68		89	60	110	50
6		27		48		69		90	60	111	
7	10	28		49		70		91	35	112	
8	10	29		50		71		92	35	113	25
9		30		51	120	72		93	35	114	10
10		31		52	50	73		94	35	115	15
11		32	30	53	75	74		95	70	116	15
12		33		54	85	75		96	90	117	
13	30	34		55		76		97	68	118	60
14	15	35		56		77		98	50	119	15
15	22	36		57		78		99	48	120	
16	40	37		58		79		100	35	121	
17		38		59		80		101		122	
18		39		60		81	40	102	10	123	
19	26	40		61		82	75	103	5	124	
20		41		62	160	83	75	104		125	
21	15	42	85	63		84	450	105	15	©	

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion **tirsdag den 8. marts 2016 kl. 19.30** i NygadeHuset i Aabenraa.

Hammerslagspris kan også læses på vores hjemmeside www.nfns.dk